

ביטאון האגודה הישראלית למדע העשבים הרעים

נשיא האגודה: יוסי הרשנהורן, מרכז מחקר נוה יער, ת"ד 1021 רמת ישי 30095; דואר אלקטרוני: josephhe@volcani.agri.gov.il
עורך עלי עשב: ד"ר שיקה קליפלד, יהודה הנשיא 10, קרית טבעון 36047; דואר אלקטרוני: kleifeld@netvision.net.il

נוסד ב- 1979 גליון מס' 05/2005 (עמוד 1 מתוך 6) תשרי תשס"ה 2005

חברי האגודה, שלום

בגליון הקודם של עלי עשב (גליון מס' 04/2005) סיפרתי לכם על רשמי מכנס ארגון העשבים האירופי (EWRS – European Weed Research Society) שהתקיים בבארי, איטליה. כפי שסיפרתי לכם גם פרופ' ברוך רובין השתתף בכנס. בשיחות שקיים ברוך במהלך הכנס עם נציגים שונים מארצות אגן הים התיכון עלתה האפשרות של קיום כנס בישראל בנושא בעיות עשבים של מדינות הים התיכון. פניה כזו, יש בה חידוש רב. מזה זמן רב נמנעות אגודות מדעיות בינלאומיות לקיים כנסים בישראל בגלל המצב הביטחוני (לפחות זה הנימוק הרשמי שמתקבל מהם). כנסים כאלה, על בעיות עשבים ייחודיות למדינות אגן הים התיכון, התקיימו בעבר כחלק מפעילות ארגון העשבים האירופי בהפרשי זמן לא קבועים שנעו בין 4 ל- 12 שנים בין כנס לכנס. לפניכם רשימת מועדי הכנסים שהתקיימו במדינות השונות:

פורטוגל – 1966	ספרד – 1989	טורקיה - 2003
איטליה – 1972	איטליה – 1994	ישראל - 2006
פורטוגל – 1984	צרפת – 1998	

עם חזרתו של ברוך לארץ, הוא פנה לאנשים שפעילים בתחום זה בארץ וכן פנה לאגודה הישראלית למדע העשבים הרעים - אגודתנו שלנו. בפנייתו הציע ברוך ל"הרים את הכפפה" ולהתחיל לפעול ביחד לארגון הכנס בארץ. למיטב ידיעתי, אף לא אחד מאלו שפנו אליו סירב כמו גם כל חברי ועד האגודה שלנו. עם הסכמה כללית מקיר לקיר הוחל בסדרת פגישות לגיבוש מערכת ארגונית ש"יתרים את הפרוייקט" ובסיומם נבחרה ועדה מארגנת. לא ארחיב בחשיבות בה כל המעורבים בנושא רואים בארגון כנס כזה. לא רק ברמה הלאומית, אלא גם ברמת הקשרים הבינלאומיים שיווצרו בין בודדים, חברות וארגונים בארץ ובח"ל.

ראשית לכל, פנה ברוך לראשי ה-EWRS בבקשה לאישור קיום כנס כזה בישראל. התשובה שהגיעה היתה כי האגודה האירופאית קיבלה בעבר החלטה שלא לקיים כנסים מסוג זה ובמקומם הציעה להקים קבוצת עבודה (Working Group) ובמסגרתה לקיים את כנס היסוד של קבוצת העבודה בישראל. לאחר דיון ארוך וממצה קיבלה הוועדה המארגנת את ההצעה וקבעה כי הכנס יתקיים ב- 15-21 לאוקטובר 2006 בפקולטה לחקלאות ברחובות. שם כנס היסוד יהיה:

Novel and Sustainable Weed Management in the Mediterranean Region

כולנו מקוים כי הכנס יתממש ויפרח, ויגשים את תקוותנו להרחבת הידע והרמה של כולנו בתחום מדע העשבים ויחזק את קשרינו עם המדינות השכנות לנו באגן הים התיכון.

יוסי הרשנהורן

דבר העורך

שלום לכל נאמני "עלי עשב" ושנה טובה.

כשחלף אוגוסט אך לא חלפו החום והלחות, החליט גם העורך לצאת לחופשה. על אף שהמסע כלל נושאים לא עשבוניים בכלל, אי אפשר היה להתעלם ממציאותם של העשבים בכל מקום, כולל חוצות העיר הגדולה ניו-יורק ובודאי שבגנים הגדולים ובפארקים.

בראשית השנה האזרחית יחגגו ידידנו שמעבר לים את הכנס ה- 50 של אגודת העשבים שלהם, ששותפים בה ארה"ב וקנדה ה- WSSA. האגודה המאורגנת והיעילה הזו עוסקת בנושאים מגוונים הקשורים לעשבים ובאמצעים לרסן ולהדביר אותם, מוציאה לאור את שני העיתונים החשובים בתחום העשבים בעולם ה- WEED RESEARCH וה- WEED TECHNOLOGY, שבהם מצויים סיכומי מחקרים מהטובים בתחומם. התחומים השונים של המחקר בעשבים מוצגים כל שנה מעל בימות הכנס של האגודה ויוצאים לאור כמאות תקצירים במאסף השנתי, שזו לו שנתו ה- 50. האגודה מאגדת בתוכה ארבעה ארגונים אזוריים, שגם הם עורכים כנסים שנתיים ומציגים אוסף אדיר של תקצירי מחקרים כל שנה; בקיצור אגודה בעלת איכות ומשקל המתייחסת גם לתלמידי מחקר ומעודדת את פעילותם באמצעות קרנות ופרסים.

אפשר לא רק לקנא ביבולי המחקרים וההישגים של אחותנו - האגודה האמריקאית, אלא גם לחבור אליה, או לפחות להשיג את פרסומיה המגוונים. מובטח לכל המתעניין למצוא בהם את הקטע המתאים לו.

פרסומי אגודת העשבים האמריקאית בכל הרמות שמנית, כללו בשנים האחרונות מידע רב ותוצאות של מערכות ניסויים גדולות בתחום השימוש בגידולים טרנסגנים בעלי עמידות לקבוצות כימיות שונות של קוטלי עשבים. ניתן היה להתרשם שהשימוש בצמחים מהונדסים עומד לפתור את מרבית בעיות העשבים בגידולים אלה. חשוב לדעת שמדינות אירופה, באמצעות השוק האירופי המשותף מתנגדות לשימוש בצמחים טרנסגנים וממש החרימו אותו ואת מוצרי הצמחים האלה שיובאו אליהם. לאחרונה נדמה לי שנפח הפרסומים והתוצאות על הצלחות השימוש בצמחים מהונדסים דעך במידת מה גם בפרסומים האמריקאים, אולי משום שיש "שיטפון" בגילויים ובאבחונים של עשבים רעים, שגם הם רכשו עמידות לקוטלי העשבים שהעדיפו יוצרי הצמחים הטרנסגנים, כגון גליפוסאט, קבוצת סולפוניל אוריאה ואימידזולינון. אולי משום שקוטלי העשבים האלה, שניתנו ביישומים חוזרים, אינם קוטלים אמנם את הצמחים הטרנסגנים, אבל פוגעים בתהליכים הקשורים לרביית הצמחים ולכן גם בכושר ההנבה שלהם ואולי גם משום שקוטלי העשבים השאריתיים שבין הקבוצות האלה אינם מתפרקים במהירות מספקת בכל סוגי הקרקעות והישארותם מסכנת את הגידולים הבאים במחזור.

טוב להתרשם שהחוקרים המאוגדים באגודת העשבים האמריקאית חוזרים להתעסק בלימוד הביולוגיה של העשבים ובמיוחד של העשבים הרבים והמסוכנים, שפלוש אליהם ממדינות אחרות בעולם; לומדים לא מעט על תכונות קוטלי עשבים חדשים וגם ישנים, פעילותם בצמח ובקרקע; עוסקים בשיפור תואריות הריסוס ובמניעת נזקי רחף וסחף של קוטלי עשבים ולא מתביישים לדבר על מחזורי גידולים ועיבודים לצורך קיום חקלאות בת קיימא.

הימים הנוראים

שיקה קליפלד

הימים הנוראים בהדברת עשבים יכולים להכות בנו כל ימות השנה. זה יכול לקרות לחקלאי בעל ניסיון כמו לטירון, בחלקה מזערית או בהיקף של עשרות או מאות דונם. חרשת, דישנת, זרעת והשקית ולרוב גם ברכת על ההצצה היפה וכעבור ימים אחדים, הכל מתמוטט... אם זה גידול חד שנתי, זוהי צרה שניתן לחשב את נזקה, אך אם זה קורה במטע, מי יחזה את אפס קצהו של הנזק? צוות המוחות נזעק לפעולה: במה טעינו ומה קרה? מתחילים לחפש את הנאשמים. בדרך כלל הניזוק טוען שהוא נקי מאשמה ולכן- כל האחרים חייבים!..

כשמנסים לעבור מן הדרמה לעובדות ברשימת גורמי הנזק בתחום הדברת העשבים, מציינים קודם כל את המבצעים- הלא הם המרססים, או הצרוף של רסס עם מכונה. לחלק גדול מהנזקים אחראים ביצועי ריסוס בתנאי אוויר לא מתאימים כמו ברוח, בתנאי שרב כשהצמחים בעקה, או בתנאי "היפוך טמפרטורות" - כשהאוויר נראה "עומד", אך על פני הקרקע קר ולמעלה חם יותר וענן של טיפות זעירות ממריא ומרחף עד שהוא נוחת במקום לא צפוי. נזקים כבדים מריסוס אינם רק תוצאה של ריסוס מהאוויר, בשנים האחרונות הצליחו גם מרססי מפוח לגרום לנזקים חמורים ביותר.

נזקי שאריות פלורוקסיפיר בתפוחי אדמה

המציאות לימדה שלא רק קוטלי עשבים מווסתי צמיחה נודדים בקלות משדה מרוסס לשכנות ועלולים לגרום נזקים חמורים. מ"הותיקים" יותר ראינו בשעתו את האמיטרול (וידזול, אַזולן) מלבין את חלקות השכנים ואת השילוב של פאראקוואט + דיקוואט (דו-קטלון) צורב הדרים, כותנה, ירקות וצמחי נוי. מאז שהוכנסו לשימוש מעכבי סינתזה של חומצות אמינו, כמו סולפוניל אוריאה, סולפונאמידים, אימידזולינונים ומעכבי EPSP (כגליפוסאט ודומיו), התרחבה רשימת "הנודדים" ולאחרונה הצטרף אליהם קוטל עשבים חדש- קרפנטזון-אתיל (אורורה).

נזקים קשים לגידולים חד שנתיים נגרמו בשנים האחרונות משאריות של קוטלי עשבים ש"היו אמורים להתפרק" אך לא השלימו עם גורלם המוצהר בכתובים. לתופעה הזו אחראים תנאי ארצנו השכונה ומה שחזוי היה לקרות בחורף נורמלי לא קורה בתנאי בצורת. יתר על כן פרוק קוטלי עשבים שאריתיים יחסית מקבוצת סולפוניל אוריאה נבלם בקרקעות בעלות pH בסיסי, כשהוא עולה מעל 7.5 והשאריות פוגעות בגידולים הבאים במחזור גם אם לא הייתה בצורת בשנת הריסוס.

נזקי שאריות סולפוניל אוריאה באגוזי אדמה

כמובן שהאדם העומד מאחורי ההחלטות מה לעשות, במה לעשות ומתי, אחראי לחלק ניכר מהנזקים.

לא יסלח למי שידע והזניח ניקוי מרססים, תקינותם, שימוש בפומיות לא מתאימות, התעלמות מאזהרות מודפסות על תווית וכו', אך גורם חשוב לגרימת נזק הוא גם אי הידעיה; כפי שפתחנו גם בתחום הזה אפשר היה למנוע נזקים חמורים לו היינו זהירים יותר.

בנושא הזה צריך לחזק את מערכת הרישוי המאשרת תוויות עם הוראות שימוש לקוטלי עשבים, כדי שתחמיר בדרישות שהיא מציגה למשווקים. כי יש אצלנו להיטות יתר לחדש ולאמץ ממצאים ואפילו להיות חלוצים בתחומים כאלה.

כך קרה כשחקלאי "פעל בהתאם להמלצות" וריסס כרבים לצורך הדברת עשבים קשים בפלורוקסיפיר (כגון: טומהוק או סטרן) ולאחר שלושה חודשי המתנה כנדרש, המטיר את השדה במים המכילים מתאם סודיום (כגון: אדיגן, אדוכס, מתמור) לצורך הדברת פגעי קרקע- גם כן "כמומלץ".

כך קרה כשאושר לשימוש פנדימתאלין (כגון: סטומפ) לטיפול קדם שתילה בעגבניות שתולות לתעשיה, באגוזי אדמה ובתות שדה לאחר ניסויים, שלא כללו שתילה ידנית בדקר, או זריעה בקרקע חולית מאד.

ומדוע עלינו להיות הראשונים ואולי היחידים בעולם ביישום של קוטלי עשבים "בעייתיים" בתמרים מושקים בטפטוף ועוד.

כדי שלא יבואו עלינו "ימים נוראים" בתחום הדברת העשבים צריך להיזהר, ללמוד ובעיקר לחשוב.

“עשב האש” הורוד (*Epilobium angustifolium*) Fireweed

ראה, צילם, כתב וחשב עליכם - עלי ליאור

במסגרת ביקור קיץ משפחתי בפינלנד אי אפשר היה שלא להתרשם מפריחה ורודה לאורך הכבישים ובשטחי בור (תמונה 1). עיון קצר במגדירים למיניהם (אינטרנט) הביא אותי לשם הנ"ל. הכינוי "צמח האש" בא לו משום שזה הצמח הראשון שנובט לאחר שריפות יער. הצמח בגובה 50 ועד 120 ס"מ ואינו נובט ומתפתח בתנאי צל. הצמח הינו רב שנתי ומתרבה ע"י קנה שורש ובמידה מוגבלת ע"י זרעים. לצמח יש אח ורע בארץ, הערברבה אשר אף היא בת למשפחת ה- *Epilobium*. צמח שלם נראה בתמונה 2, והפרחים (תמונה 3) בתפרחת נפתחים מלמטה כלפי מעלה (תמונה 4). הצמח יפה ומוסיף לנוף. הפריחה בחדשים יוני עד ספטמבר. מאחר ואני ביקרתי שם מסוף יולי עד 10 לאוגוסט, ברור שראיתי בנוסף גם את אליפות העולם באתלטיקה (מהיציע באצטדיון) אך זה כבר סיפור אחר.

תמונה 1

תמונה 4

תמונה 2

תמונה 3